

<https://>

УДК 025.5"363"[616.98-036.22:578.834 COVID-19

Дмитро Волошин,

молодший науковий співробітник, аспірант,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Голосіївський просп., 3, 03039, Київ, Україна

e-mail: dimavoloshin1998@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9239-8496>

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК У ПЕРІОД COVID-19 (ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ)

Розглянуто особливості наукового осмислення діяльності бібліотек у період COVID-19. Шляхом аналізу широкого спектра джерел, включаючи наукові статті, тези конференцій, звіти бібліотек, рекомендації щодо організації роботи від бібліотечних асоціацій, а також законодавчих документів та розпоряджень, досліджено й систематизовано ключові теми, які найчастіше виникають у наукових публікаціях відповідної тематики. У процесі систематизації текстів визначено ключові тематичні напрями публікацій з проблеми бібліотечної діяльності в умовах пандемії: дослідження користувацького запиту; цифрова трансформація бібліотек в контексті пандемії та організація безпечних умов під час епідемії. На основі аналізу наукових джерел, що охоплюють історичний контекст та вплив пандемії COVID-19 на суспільство й культуру, зроблено висновки щодо специфіки осмислення практичного досвіду та узагальнень особливостей роботи бібліотек у період пандемії.

Ключові слова: бібліотеки, дистанційне обслуговування, електронні ресурси, цифровізація, онлайн-послуги, пандемія COVID-19.

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 та введені карантинні обмеження вплинули на різні галузі життя, зокрема й на бібліотечну сферу, змінюючи підходи до надання послуг і визначення стратегії діяльності. Пандемія змусила бібліотечні установи реагувати на надзвичайні обставини і шукати ефективні способи адаптації до нової реальності. Ця адаптація відбувалась на різних рівнях, включаючи роботу з користувачами, організаційні аспекти та зміни у просторі книгозбірень. Цілком логічно, що бібліотекарі-практики протягом пандемії досить активно описували власний досвід роботи в умовах карантину. Крім цього, було реалізовано низку узагальнених напрацювань із цієї актуальної проблематики та дотичних

напрямів досліджень. Ці бібліотекознавчі праці є важливими в контексті вироблення підходів до розв'язання пандемійних викликів. Водночас варто зауважити, що сучасні дослідження слугують не лише джерелом для розуміння подій минулого, а й підґрунтям для розробки стратегій подолання викликів у майбутньому.

Відтак узагальнення наявного досвіду через аналіз історіографії проблеми є сучасним актуальним завданням, і при цьому наявний емпіричний матеріал (публікації щодо напрацьованого досвіду) достатній для його вирішення. Про це, зокрема, свідчить підготовлений автором бібліографічний реферативний огляд [3], який фактично є попередньою систематизацією джерельної бази дослідження. У ньому представлено результат моніторингу і відбору основних напрацювань бібліотекознавців із аналізованої тематики (статті, тези конференцій, офіційні документи, методичні матеріали та інструкції, окремі інформативні дописи на сайтах), що хронологічно охоплюють період карантину. У роботі з акумульованим матеріалом використано різноманітні загальнонаукові та бібліотекознавчі **методи**, зокрема, бібліографічний та історіографічний аналіз; а також методи статистичного аналізу й візуалізації для унаочнення результатів дослідження.

Результати дослідження. Пандемія COVID-19 призвела до запровадження в Україні карантину, який юридично тривав з 12 березня 2020 р. (Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> до 30 червня 2023 р. (Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2023 р. № 651 «Про відміну на всій території України карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vidminu-na-vsii-terytorii-ukrainy-karantynu-vstanovlenoho-z-metoiu-zapobihannia-poshyrenniu-na-terytorii-ukrainy-hostroi-respiratornoi-khvoroby-i270623-651> та передбачав: встановлення обмежень на пересування людей, роботу громадського транспорту, закладів освіти, культури та інших установ; носіння масок та дотримання соціальної дистанції; посилену дезінфекцію приміщень та поверхонь; заборону на проведення масових заходів. Цей період виявився надзвичайно складним для більшості організацій, зокрема й для бібліотек, оскільки зміни в умовах пандемії потребували реагування й адаптації до нових викликів та обмежень. Динаміка подій поставила перед бібліотечними установами низку складних завдань та вплинула на всі аспекти їхньої діяльності.

Під час аналізу публікацій означеного періоду виявлено, що науковці переважно фокусувались на аналізі бібліотечної діяльності саме під час жорсткого карантину на початковому етапі його впровадження, коли фізичне відвідування бібліотек стало неможливим. За нашими підрахунками, найбільша кількість публікацій припала на 2020 р. – спалах пандемії і початок карантинних обмежень, що відображені в «оперативних» публікаціях від нормативних документів з урегулювання різних сфер діяльності під час кризового періоду до дописів на сайтах як найшвидшої форми опису та попереднього осмислення досвіду [3, с. 7]. На цей період припадає активне дослідження адаптації роботи бібліотек та вироблення стратегії забезпечення доступу до послуг і ресурсів для користувачів в умовах пандемії.

Варто зауважити, що більшість авторів публікацій, які досліджували зазначену проблематику, є працівниками бібліотек. З проведеного статистичного аналізу також випливає, що науковці найчастіше зверталися до досвіду діяльності університетських бібліотек. Вони вказували на цей тип бібліотек як на ключовий об'єкт аналізу; сайти та документи про діяльність бібліотек закладів вищої освіти найчастіше виступали джерельною базою досліджень. Така статистика логічна з огляду на те, що університетські бібліотеки (бібліотеки ЗВО) є науковими, відтак їх співробітники зосереджені не лише на інформаційному забезпеченні освітнього процесу, а й на науковому осмисленні специфіки цієї діяльності з точки зору бібліотекознавства. Що ж до наукових бібліотек, то висловимо припущення, що їхня діяльність передбачає ширше охоплення наукової тематики і бібліотекознавчі аспекти особливостей інформаційного супроводу наукової діяльності є лише її частиною, тож пандемійні узагальнення для них не стали основним напрямом дослідницького інтересу [3, с. 8].

Аналіз публікацій дає змогу зробити висновок про те, що наукові праці дослідників здебільшого спрямовані на вивчення українського та міжнародного досвіду конкретних бібліотек та їхньої реакції на виклики під час пандемії. Зокрема, зарубіжний досвід вивчали науковці С. Спіріна, М. Маранчак, В. Білоус, Н. Терещенко, О. Воскобойнікова-Гузєва, Л. Литвинова, З. Пономаренко, Н. Білінець, М. Іванова та ін. Спрямованість досліджень на досвід зарубіжних бібліотек дає змогу отримати конкретні приклади та висновки, які можуть бути корисними для українських бібліотек, що шукають шляхи адаптації та покращення своєї діяльності в умовах пандемії. Виявлений досвід дає змогу українським бібліотекам вибирати найефективніші стратегії та практики, адаптувати їх до конкретних умов та шукати інноваційні шляхи вдосконалення своєї діяль-

ності в умовах пандемії, забезпечуючи високий рівень обслуговування користувачів та безпеки бібліотечних працівників.

На основі статистичного аналізу виявлених і систематизованих бібліотекознавчих праць, узагальнених у згаданому вище проєкті реферативного огляду, зроблено низку висновків щодо тематичної структури проаналізованого масиву даних. Так, у контексті бібліотечної діяльності в умовах пандемії найбільш згадуваним стало дистанційне обслуговування та інформаційно-бібліотечний сервіс як складові проблеми віддаленого доступу та підтримки користувачів. Високий рівень узагальнення має також тема цифрової трансформації бібліотек із акцентом на обслуговуванні електронними ресурсами (створення, надання доступу) та загалом цифровізації бібліотечної галузі, з якою пов'язані питання функціонування бібліотечних сайтів та цифрових ресурсів (зокрема електронних каталогів). Із зазначеними проблемами генетично пов'язане питання вивчення користувачького запиту у контексті інформаційно-освітнього середовища та інформаційно-наукової діяльності, зокрема вивчення інформаційних потреб користувачів. Важливе місце серед проаналізованих досліджень посіла організація безпечних умов роботи під час пандемії. Найбільша увага науковців була спрямована на висвітлення дистанційної роботи і проти-епідеміологічних заходів (обмеження роботи, дезінфекція та соціальне дистанціювання). Також постало питання відновлення роботи книгозбірень під час послаблення карантинних обмежень (детальніше [3, с. 3–6], див. рисунок).

Зупиняючись на основних аспектах проблеми діяльності бібліотек в умовах пандемії, виокремимо ключові тематичні напрями, висвітлені в проаналізованому масиві наукових досліджень. Серед згадуваних проблем і викликів, що постали перед бібліотеками через запровадження жорстких карантинних обмежень, варто назвати питання збереження здоров'я та забезпечення безпеки працівників і відвідувачів книгозбірень під час карантину. Цю проблему розглянуто в працях З. Пономаренко, В. Здановської, Л. Воробйової, В. Білоус, О. Воскобойнікової-Гузєвої, Н. Терещенко, А. Мотько, Т. Колеснікової. Дослідники констатують відсутність чи недостатність нормативної документації для чіткого врегулювання організації роботи бібліотек в умовах пандемії. На цьому, зокрема, наголошує В. Здановська [7], посилаючись на результати опитування бібліотекарів-практиків.

Здійснений аналіз нормативної документації підтвердив тезу про відсутність чіткого врегулювання діяльності бібліотек у кризовий період, відтак бібліотеки найчастіше користувались офіційними постановами

Кабінету Міністрів України, зокрема, Постановою від 09 грудня 2020 р. № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (<http://surl.li/iefw>), де йшлося серед іншого і про організацію роботи культурних установ під час карантину.

Рис. Ключові напрями, у контексті яких розглядався бібліотечний аспект пандемії.

Джерело: https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_resursi/ROND%204_23.pdf
[3, с. 6]

Саме ці рекомендації слугували основним орієнтиром для бібліотек у процесі прийняття рішень та організації роботи в умовах пандемії. Бібліотеки також послуговувались рекомендаціями від Української бібліотечної асоціації, адаптували до українських реалій норми зарубіжних, таких як Німецька та Американська бібліотечні асоціації, Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій (ІФЛА), а також Національна бібліотека Польщі. Поміж інших корисних джерел інформації бібліотеки також використовували зарубіжні бібліотечні інтернет-видання, які надавали рекомендації щодо роботи (перелік відповідних документів подано у згаданому вище

випуску реферативного огляду наукових досліджень «Діяльність бібліотек в умовах пандемії COVID-19» [18, с. 35]). Загалом використання цих ресурсів дало змогу бібліотекам в Україні виробити оптимальні стратегії для організації своєї роботи під час карантину і впровадити необхідні заходи для підтримки користувачів та організації безпеки працівників.

Науковці в дослідженнях звернули свою увагу на те, що під час пандемії загроза для бібліотек зростає внаслідок кризової ситуації та її впливу на економіку й фінансову стійкість. Нестабільність фінансування спричинила загрозу ефективному управлінню ресурсами та збереженню зайнятості персоналу в бібліотеках. Саме цю проблему в публікаціях [10, 11] розглядає Т. Колеснікова, фокусуючи увагу на оптимальних підходах до управління ресурсами та утриманням працівників на роботі за невизначених фінансових умов. Дослідниця також порушує питання адміністрування переходу бібліотечних колективів на дистанційну роботу під час початкового етапу пандемії COVID-19, пов'язаної з цим готовності до організації віддаленої роботи колективів, належних навичок управління змінами, і, відповідно, готовності зберегти необхідний рівень керівництва у віддаленому робочому середовищі. Близьким до зазначеної проблеми є порушене Т. Колесніковою питання можливості ослаблення робочих зв'язків серед співробітників, вирішення якого вона напряму пов'язує із чіткою організацією віддаленого робочого процесу та налагодженням правильної онлайн-комунікації між колегами.

Дистанційне обслуговування та інформаційно-бібліотечний сервіс як інструментарій віддаленого доступу та підтримки користувачів тісно пов'язані з питанням належного забезпечення співробітників, які виконують дистанційну роботу з дому, і це питання також знайшло відображення в розглянутих працях [10, 16]. Перспективним, зокрема, видається аналіз зарубіжних практик державного регулювання щодо домашніх робочих місць бібліотекарів [10], тоді як аналіз вітчизняної законодавчої бази дає підстави твердити, що проблема державного регулювання дистанційної роботи працівників в Україні залишається досі не вирішеною. На законодавчому рівні в Україні не визначено чітких вимог до організації робочого місця для віддалених працівників.

Запровадження карантинних обмежень та перехід на дистанційний формат обслуговування користувачів призвели до перегляду бібліотеками пріоритетів та фокусування на наданні послуг, які є найважливішими для споживачів у цей період, зокрема: підтримка користувачів у навчанні та науковій діяльності, забезпечення доступу до інформації та ресурсів, розвиток цифрових навичок. Забезпечення бібліотеками широкого спектра

дистанційних послуг та обслуговування цифровими ресурсами досить широко висвітлювалися фахівцями. У цих дослідження відображено специфіку користувачьких запитів та помітне зростання кількості користувачів, які перейшли на використання електронних ресурсів та баз даних бібліотек під час пандемії, що свідчить про активну адаптацію їх до нових умов та підкреслює важливість цифрового середовища в сучасній бібліотечній діяльності [6].

Видається перспективним напрям бібліотекознавчих досліджень, що з'ясує питання онлайн-репутації книгозбірень, актуалізоване активністю дистанційного бібліотечного обслуговування в умовах карантинних обмежень. Зокрема, М. Маранчак у цьому контексті наголошує, що престиж та імідж бібліотек мають прямий зв'язок з якістю та комфортністю бібліотечно-інформаційного обслуговування. Ідеться про надавання широкого доступу до цифрових ресурсів та послуг, сприяння активній взаємодії з користувачами через різні онлайн-платформи, можливість зручного пошуку та отримання інформації [13].

Такі важливі аспекти діяльності як наповнення бібліотечних ресурсів і послуг та залучення бібліотек до боротьби з поширенням дезінформації і фейків, що значно активізувались на тлі пандемії COVID-19, аналізують Л. Литвинова, З. Пономаренко. Дослідники розглядають бібліотеки як джерела інформації та підтримки для громадян, їхню діяльність – як чинник посилення зусиль у забезпеченні інформаційної безпеки користувачів. Через стрімке поширення хвороби та психологічні труднощі, пов'язані із змінами в щоденному житті, користувачі почали активно звертатися до бібліотек у пошуках достовірної інформації стосовно COVID-19, його профілактики та лікування. Тому найбільш запитаною послугою як українських, так і зарубіжних бібліотек стало створення платформ, що забезпечують централізований доступ до розробленої державними органами, інститутами охорони здоров'я і Всесвітньою організацією охорони здоров'я медичної інформації, пов'язаної з пандемією коронавірусу [12].

О. Матвійчук [14], А. Плахтій [17], М. Варакута [2], Т. Колеснікова [10], І. Киричок [9] зосереджуються на питаннях розвитку партнерства між бібліотеками та іншими установами: в умовах пандемії COVID-19 спільні проекти та ініціативи з освітніми установами, науковими інститутами, громадськими організаціями стали дієвими інструментами подолання викликів пандемії та сприяли розширенню доступу до інформації й освітніх ресурсів, а також обміну знаннями та передовими практиками в управлінні бібліотеками й освітніми програмами.

У цьому контексті варто розглядати також дослідження ролі українських і зарубіжних бібліотечних асоціацій в організації бібліотечної діяльності під час пандемії COVID-19. Діяльність цих асоціацій, що виявилася надзвичайно гнучкою та відповідальною у реагуванні на пандемію, і їхні заходи та рекомендації, що великою мірою сприяли підтримці користувачів та забезпеченню їхньої безпеки під час карантину, розглядали О. Воскобойнікова-Гузєва [5], А. Мотько [15], Л. Литвинова, З. Пономаренко [12] та ін. Зокрема, дослідники наголошують на внеску асоціацій в адаптацію бібліотек до нових реалій, забезпечення надійної інформації та ресурсів для користувачів.

Крім цього, зумовлені пандемією обставини актуалізували важливість опанування нових знань та навичок працівниками бібліотек у контексті подолання викликів, пов'язаних із недостатнім рівнем цифрової грамотності, що є надзвичайно важливим у цифрову епоху та під час дистанційної роботи. Бібліотечний персонал у сучасному світі повинен володіти високим рівнем цифрової грамотності, що передбачає здатність ефективно користуватися інформаційними технологіями, обробляти й аналізувати дані, ініціювати і впроваджувати інноваційні цифрові рішення. Такий рівень грамотності є важливим фактором для забезпечення якості та доступності бібліотечних послуг, особливо в умовах цифрової трансформації суспільства. Огляди вебінарів, курсів, національних онлайн-платформ від провідних цифрових організацій, спрямованих на покращення якості обслуговування користувачів, знаходимо в публікаціях О. Матвійчук [14], В. Білоус [1], О. Івашкевич [8], Л. Воробйової [4] та ін.

Висновки. Отже, проведений аналіз джерел, що висвітлюють діяльність бібліотек під час пандемії COVID-19, виявив, що публікаційна активність цього періоду фіксує проблеми, з якими зіштовхнулись бібліотечні заклади, зокрема: відсутність нормативної документації щодо чіткого врегулювання організації роботи бібліотек в умовах пандемії; збереження здоров'я та забезпечення безпеки працівників і відвідувачів книгозбірень; вплив обмежувальних заходів на своєчасне та якісне виконання завдань наукових досліджень; відсутність методології використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та забезпечення сучасними технічними засобами бібліотек і працівників; збереження зайнятості персоналу; відсутність державного регулювання щодо домашніх робочих місць бібліотекарів.

З переходом бібліотек на дистанційне обслуговування користувачів, помітно активізувався процес цифровізації послуг, на чому безпосередньо зосереджують свою увагу дослідники. У цей період набуло поширення

забезпечення книгозбірнями більш широкого спектра онлайн-послуг, що у свою чергу актуалізувало питання:

- збереження онлайн-репутації книгозбірень;
- опанування нових знань та навичок працівниками бібліотек;
- забезпечення інформаційної безпеки користувачів;
- розвитку партнерства між бібліотеками та іншими установами.

Бібліотечні установи виявили неабияку гнучкість та завзятість, що в результаті сприяло частковому, а то й повному подоланню зазначених викликів.

Значний інтерес серед науковців до проблем, що постали перед бібліотеками у період пандемії, підкреслює важливість вивчення та аналізу динаміки трансформації бібліотечної сфери в умовах суспільних викликів. Дослідники спрямовують свої зусилля на висвітлення та розуміння аспектів, які впливають на роботу бібліотек, та наводять обґрунтовані висновки щодо оптимальних стратегій пристосування до кризових періодів у їх діяльності та подолання складних викликів.

Підсумовуючи, наголосимо також на тому, що досвід бібліотечної діяльності під час пандемії COVID-19 потребує узагальнення і осмислення ще й з огляду на те, що напрацьовані навички дистанційної роботи і загалом роботи у екстремальних умовах можуть прислужитись і в подоланні воєнних викликів, що, безумовно, є важливою частиною сучасної бібліотечної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Білоус В. С. Дистанційна робота бібліотеки закладу вищої освіти. *Інформація та соціум* : V Міжнар. наук.-практ. конф. (ДонНУ, 25 черв. 2020 р.). Вінниця, 2020.

2. Семенова Л. А., Варакута М. Л. Перспективи трансформації відкритої наукової комунікації в академічному університеті: порівняння української й німецької бібліотеки. *University library at a new stage of social communications development* : тези VII Міжнар. конф. (м. Дніпро, 6–7 жовт. 2022 р.). Дніпро : Наукова бібліотека УДУНТ, 2022. С. 1–6.

3. Волошин Д., Бергеліський А. Особливості висвітлення у наукових дослідженнях теми бібліотечної діяльності в умовах пандемії COVID-19. *Реферативний огляд наукових досліджень: Діяльність бібліотек в умовах пандемії COVID-19*. 2023. Вип. 4. С. 3–11. URL: https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_resursi/ROND%204_23.pdf

4. Воробйова Л. Бібліотека Вінницького педуніверситету в умовах викли-

ку часу: пошук нових форм роботи. *Бібліотека – місце традицій, простір інновацій* : матеріали наук.-практ. конф. Вінниця, 2020. С. 15–26.

5. Воскобойнікова-Гузєва О. Інформаційна політика: виклики для національних бібліотек та асоціацій в умовах пандемії COVID-19. *Інтегровані комунікації*, 2022. С. 53–58. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2020.1.7>

6. Ейсмонт Ю. Бібліотеки у процесах дистанційної наукової комунікації: досвід НБУВ. *Вісн. Книжк. палати*. 2022. № 9. С. 13–17.

7. Здановська В. Бібліотекарі на карантині. *Бібл. планета*. 2020. № 2. С. 30–34.

8. Івашкевич О. В. Цифрова трансформація бібліотек України: сьогодення та перспективи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 2. С. 50–56.

9. Киричок І. В. Дистанційне навчання: завдання університетських бібліотек в нових реаліях. *Тенденції розвитку медичних бібліотек України і виклики сучасного інформаційного суспільства* : матеріали XX ювілейної міжнар. наук.-практ. конф. (19–20 трав. 2021 р., м. Ужгород). Київ, 2021. С. 11–12.

10. Колеснікова Т. О. Бібліотеки закладів вищої освіти в умовах невизначеності: особливості організації віддаленої роботи персоналу. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук*. 2020. № 6. С. 40–61. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218608>

11. Колеснікова Т. О. Організація віддаленої роботи колективів бібліотек університетів України за часів драматичних невідомостей : [препринт]. eADNURT. 15.05.2020. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/11914>

12. Литвинова Л. А., Пономаренко З. О. Послуги віддаленого доступу бібліотек Північної Європи в період COVID-19. *Сучасні завдання та пріоритети діяльності бібліотек вищих навчальних закладів: шлях інновацій* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф.(Ужгород, 15–19 черв. 2020). Ужгород, 2020. С. 104–112.

13. Маранчак М. М. Онлайн-репутація бібліотеки в період пандемії COVID-19. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 58–63.

14. Матвійчук О. Є. Бібліотечна підтримка користувачів в умовах пандемії COVID-19. *Збірник матеріалів методсемінару*. 2021. С. 535–542.

15. Мотько А. ВГО «Українська бібліотечна асоціація» в умовах пандемії Covid-19. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук*. 2020. № 6. С. 62–71. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218610>

16. Назар'єва С. В. Організація віддаленої роботи в науковій бібліотеці

МДУ в умовах пандемії COVID-19. *Феномен культури постглобалізму* : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 27 листоп. 2020 р.). 2020. С. 177–180.

17. Плахтій А. М. Роль публічних бібліотек у ліквідації цифрової безграмотності. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2020. С. 39–42.

18. Реферативний огляд наукових досліджень. *Діяльність бібліотек в умовах пандемії COVID-19*. Київ, 2023. Вип. 4. 35 с. URL: https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_resursi/ROND%204_23.pdf

References

1. Bilous, V. S. (2020). Dystantsiina robota biblioteki zakladu vyshchoi osvity [Remote work of the library of a higher education institution]. Proceedings from The Information and Society: *V Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia (DonNU, 25 chervnia 2020 r.) – V International Scientific and Practical Conference*. Vinnytsia [in Ukrainian].

2. Semenova, L. A., Varakuta, M. L. (2022). Perspektyvy transformatsii vidkrytoi naukovoï komunikatsii v akademichnomu universyteti: porivniannia ukraïnskoi i nimetskoi biblioteki [Prospects for the transformation of open scientific communication in an academic university: a comparison of Ukrainian and German libraries]. *Proceedings from The University library at a new stage of social communications development: VII Mizhnarodna konferentsiia (m. Dnipro, 6-7 zhovtnia 2022 r.) – VII International Conference* (pp. 1-6). Dnipro [in Ukrainian].

3. Voloshyn, D., Berehelskyi, A. (2023). Osoblyvosti vysvitlennia u naukovykh doslidzhenniakh temy bibliotечноï diïalnosti v umovakh pandemii COVID-19 [Features of coverage of the topic of library activity in the context of the COVID-19 pandemic in scientific researches]. *Abstract Review of Scientific Research: Library Activities in the context of the COVID-19 Pandemic*, 4, 3-11 [in Ukrainian]. URL: https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_resursi/ROND%204_23.pdf

4. Vorobiova, L. (2020). Biblioteka Vinnytskoho peduniversitytetu v umovakh vyklyku chasu: poshuk novykh form roboty [The Library of Vinnytsia Pedagogical University in the face of the challenge of time: search for new forms of work]. Proceedings from *The Library – a place of traditions, a space of innovation: Naukovo-praktychna konferentsiia – Scientific and Practical Conference* (pp. 15-26). Vinnytsia [in Ukrainian].

5. Voskoboinikova-Huzieva O. (2022). Informatsiina polityka: vyklyky

dlia natsionalnykh bibliotek ta asotsiatsii v umovakh pandemii COVID-19 [Information policy: challenges for national libraries and associations in the context of the COVID-19 pandemic]. *Integrated Communications* (pp. 53-58) [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2020.1.7>

6. Eismont, Yu. (2022). Biblioteky u protsesakh dystantsiinoi naukovoï komunikatsii: dosvid NBUV [Libraries in the processes of remote scientific communication: the experience of the VNLU]. *Visnyk Knyzhkovoi palaty – Bulletin of the Book Chamber*, 9, 13-17 [in Ukrainian].

7. Zdanovska, V. (2020). Bibliotekari na karantyni [Librarians in quarantine]. *Bibliotechna planeta – Library Planet*, 2, 30-34 [in Ukrainian].

8. Ivashkevych, O. V. (2021). Tsyfrova transformatsiia bibliotek Ukrainy: sohoddennia ta perspektyvy [Digital transformation of libraries of Ukraine: present and prospects]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Document Science. Informatics*, 2, 50-56 [in Ukrainian].

9. Kirichok, I. V. (2021). Dystantsiine navchannia: zavdannia universytetskykh bibliotek v novykh realiiakh [Distance learning: tasks of university libraries in new realities]. Proceedings from *The Trends in the development of medical libraries in Ukraine and the challenges of the modern information society: XX yuvileina mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia (m. Uzhhorod, 19-20 travnia 2021 r.) – XX International Scientific and Practical Conference* (pp. 11-12). Kyiv [in Ukrainian].

10. Kolyesnikova, T. O. (2020). Biblioteky zakladiv vyshchoi osvity v umovakh nevyznachenosti: osoblyvosti orhanizatsii viddalenoï roboty personalu [Libraries of higher education institutions in conditions of uncertainty: features of the organization of remote work of staff]. *Ukrayinskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk – Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 6, 40-61 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218608>

11. Kolyesnikova, T. O. (2020). Orhanizatsiia viddalenoï roboty kolektyviv bibliotek universytetiv Ukrainy za chasiv dramatychnykh nevidomosti: [preprint] [Organization of remote work of university libraries in Ukraine in times of dramatic uncertainty: preprint]. [in Ukrainian]. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/11914>

12. Lytvynova, L. A., Ponomarenko, Z. O. (2020). Posluhy viddalenoïho dostupu bibliotek Pivnichnoi Yevropy v period COVID-19 [Remote access services of libraries in Northern Europe during COVID-19]. Proceedings from *The Modern tasks and priorities of libraries of higher education institutions: the path of innovation: Nauково-praktychna Internet-konferentsiia (Uzhhorod,*

15-19 chervnia 2020 r.) – *Scientific and Practical Internet Conference* (pp. 104-112). Uzhhorod [in Ukrainian].

13. Maranchak, M.M. (2021). Onlain-reputatsiia biblioteki v period pandemii COVID-19 [Online reputation of the library during the COVID-19 pandemic]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Document Science. Informology*, 3, 58-63 [in Ukrainian].

14. Matviichuk, O. Ye. (2021). Bibliotekna pidtrymka korystuvachiv v umovakh pandemii COVID-19 [Library support for users in the context of the COVID-19 pandemic]. *A Collection of Methods Seminar Materials* (pp. 535-542) [in Ukrainian].

15. Motko, A. (2020). VHO “Ukrayinska bibliotekna asotsiatsiia” v umovakh pandemii Covid-19 [UPO “Ukrainian Library Association” in the context of the Covid-19 pandemic]. *Ukrayinskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk – Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 6, 62-71 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218610>

16. Nazariieva, S. V. (2020). Orhanizatsiia viddalenoï roboty v naukovii bibliotetsi MDU v umovakh pandemii COVID-19 [Organization of remote work in the scientific library of MSU in the context of the COVID-19 pandemic]. *Proceedings from The phenomenon of postglobalization culture: I Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsia (m. Mariupol, 27 lystopada 2020 r.) – I International Scientific and Practical Conference* (pp. 177-180) [in Ukrainian].

17. Plakhtii, A. M. (2020). Rol publichnykh bibliotek u likvidatsii tsyfrovii bezhramotnosti [The role of public libraries in the elimination of digital illiteracy]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, 39-42 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-243VIII43-09>

18. Referatyvnyi ohlyad naukovykh doslidzhen [Referential review of scientific research]. (2023). *Diiialnist bibliotek v umovakh pandemii COVID-19 – Activities of Libraries in the Context of the COVID-19 Pandemic*, 4, 35. Kyiv [in Ukrainian]. URL: https://nbuviap.gov.ua/images/informatsiyni_resursi/ROND%204_23.pdf

Стаття надійшла до редакції 30.10.2023.

Dmytro Voloshyn,

Junior Researcher, Postgraduate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Holosiivskyi Ave., 3, 03 039 Kyiv, Ukraine

e-mail: dimavoloshin1998@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9239-8496>

Peculiarities of Libraries Activities during COVID-19 (Historiographic Aspect)

The article explores the peculiarities of the scholarly understanding of library activities during COVID-19. Through the analysis of a broad range of sources, including scientific articles, conference abstracts, library reports, recommendations for organizing work from library associations, as well as legislative documents and regulations, author conducted research and systematized of key themes that frequently arise in scholarly publications on the relevant topics. In the process of categorizing the texts, the primary thematic areas of publications on the issue of library activities during a pandemic were identified: study of users' activity; libraries digital transformation and the setting of safe conditions during an epidemic. Based on the analysis of scientific sources covering the historical context and the impact of the COVID-19 pandemic on society and culture, conclusions were drawn regarding the specifics of comprehension practical experience and generalizations of the peculiarities of libraries work during the pandemic.

Keywords: libraries, remote services, electronic resources, digitization, online services, COVID-19 pandemic.